15 Οὕτως ῥητορικῆς προσῆν Πλάτωνι, ὃν ὁ τἀναντία τοῖς οὖσι φθεγγόμενος οὗτος ἀμύητον εἶναι φησὶ λόγων διαφορᾶς τε καὶ ποικιλίας. ῥητορικός γε μέντοι λέγοιτ' ἄν, οὐ τὴν κοινὴν ταύτην καὶ δημώδη, »ἀλλὰ τὴν
V 21v τῷ ὄντι ῥητορικὴν καὶ τῇ διαλεκτικῇ, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης, ἀντίστροφον«, καὶ ᾗ κατὰ Πλάτωνα ἱκανός τις λέγειν ἔσται περὶ ὁτουοῦν. τοῦτο δὲ περιγίνεται διὰ φιλοσοφίας καὶ ἀληθείας. ἐν γὰρ Φαίδρῳ φησίν· »ἐὰν μὴ ἱκανῶς
B 16v τις φιλοσοφήσῃ, οὐδὲ ἱκανός ποτε λέγειν ἔσται περὶ οὐδενός.« »τέχνη γὰρ ἄνευ τοῦ ἀληθείας ἧφθαι οὔτ' ἔστιν οὔτε μήποτε ὕστερον γένηται«. καθὸ καὶ Κικέρων τὸν ὡς ἀληθῶς τε καὶ κυρίως ῥήτορα ἐργαζόμενος λόγιόν τε
U 27v αὐτὸν ἢ ἐλλόγιμον δεῖν εἶναι ἰσχυρίζεται. ἐργῶδές τε εἶναι καὶ πολλοῦ πόνου, μεγάλης τε εὐφυΐας τούτου τυχεῖν. πάσης γὰρ παιδείας καὶ ἐπιστήμης τόν γε τοιοῦτον δεῖν εἶναι πεπειρασμένον. ὅθεν καὶ τῶν σπανιωτάτων εἶναι πολλοῖς τε ἐντυχεῖν φησὶ τεθηγμένοις μὲν τὴν γλῶτταν, ἐλλογίμῳ δὲ οὐδενί.

16 Καίτοι τί ταῦτα μηκύνω περιπλέκων τὸν λόγον, ἐνὸν διὰ βραχέων δηλῶσαι τὸ πᾶν; ἄκουσον, ἄνθρωπε, σύ τε καὶ πᾶς ὁ βουλόμενος, Ἑρμογένους τοῦ τὰς ῥητορικὰς ἡμῖν τέχνας ἄριστα παραδόντος, οἷα περὶ τῆς Πλάτωνος ἰδέας τοῦ λόγου φρονεῖ καὶ τίσιν αὐτὸν ἐγκαταριθμεῖ. πρῶτα μὲν γὰρ τῶν κανόνων τῆς τέχνης ἔστιν, ὧν παραδείγμασι τοῖς Πλάτωνος λόγοις χρῆται. ἔπειτα περὶ τοῦ πολιτικοῦ λόγου τὸν λόγον ποιούμενος, τῶν μὲν ἁπλῶς πολιτικῶν λόγων τὸν Δημοσθενικὸν λόγον φησὶν ἄριστον εἶναι, τῶν δὲ πανηγυρικῶν, τῶν ὡς »ἐν λέξει πεζῇ, οὐκ ἐν ζητήμασι πολιτικοῖς«, κάλλιστον εἶναι τὸν Πλατωνικόν, καὶ οὕτως κάλλιστον, ὡς καὶ ἀντιστρέφειν. »ὅ τε γὰρ κάλλιστος πανηγυρικῶν λόγων ἐστί, φησίν, ὁ Πλατωνικός, ὅ τε αὖ Πλατωνικὸς λόγος τῶν πανηγυρικῶν ἔστιν ὁ κάλλιστος ὡς ἐν λέξει πεζῇ.« καὶ τοῦτον παράδειγμα εἶναι διϊσχυρίζεται ἄριστον τοῖς βουλομένοις τε καὶ
U 28 δυναμένοις πανηγυρικὸν λόγον ἐργάζεσθαι. καὶ οὐ τοιούτου δὲ πανηγυρικοῦ μόνον τοῦ λογογραφικοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ πολιτικοῦ ⟨καὶ⟩ πανηγυρικοῦ τὸν Πλα-
V 22 τωνικόν φησι κάλλιστον εἶναι. τοῦ δ' ὡς ἐν ποιήσει πανηγυρικοῦ τὸν Ὁμηρικὸν ἄριστον εἶναι, καὶ ἀντιστρέφειν καὶ ἐπὶ τούτου ὡς ἐπὶ Δημοσθένους καὶ Πλάτωνος. Ὅμηρον, Πλάτωνα καὶ Δημοσθένην, τοὺς τρεῖς τούτους ἡγεμόνας τῶν λόγων ἀντεξετάζων ἀλλήλοις καὶ ἑκάστου τὸ ἴδιον χαρακτηρίζων, καὶ ἵνα μήτις οἴοιτο ῥᾴδιον ἔργον εἶναι τὸ Πλάτωνι κατωρθωμένον· γίνεσθαί φησι τὸν τοιοῦτον πανηγυρικὸν λόγον »ταῖς τὸ μέγεθος ποιούσαις ἰδέαις«, σεμνότητι, λαμπρότητι, ἀκμῇ, περιβολῇ, »πλὴν τραχύτητος καὶ σφοδρότητος«. πλεονάζειν τε δεῖν ἐν αὐτῷ τὴν ἤθους ποιητικὴν ἀφέλειαν, παρεῖναί τε δεῖν καὶ γλυκύτητα καὶ ἐπιμέλειαν, »αἳ τὸν ἁβρὸν καὶ ὡραῖον
B 17 ποιοῦσι λόγον«, καὶ αὖ τὴν κατὰ μέθοδον δεινότητα, ἣν καὶ κυριωτάτην τῶν δεινότητος εἶναι εἰδῶν. »ἐν μέντοι τοῖς ἀμοιβαίοις τῶν πανηγυρικῶν,

---

12 πεπειρασμένον *correxi* πεπειραμένον *codd.*

---

3 Arist. Rhet. α 1. 1354 a, 1. | 7 Plat. Phaedr. 260 e. | 22 Hermogenes, Περὶ ἰδέων II. 372. | 34 Hermogenes, Περὶ ἰδέων II. 372. | 39 Hermogenes, Περὶ ἰδέων II. 373.

Ε.Γ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

celebratas facile cessuras crediderim, tune, inquam, alios, si quid suaviter dicunt, accusas atque reprehendis?«

Ita Plato dicendi facultate sine controversia omnes anteivit, quem 15
adversarius dicendi varietates ac orationis discrimina ignorasse contendit. Verumtamen ea dicendi facultas tribuenda est Platoni, quae a publica plebeiaque secedens veritatis rationem complectitur genusque rhetoricae artis longe nobilius constituit. Quod Aristoteles converti cum dialectica dicit, Plato facultatem vocat, qua satis de unaquaque re dici potest, nec valet nisi philosophiae ac veritatis studio comparari. Eius verba in sermone, qui Phaedrus inscribitur, haec sunt: »Nisi quis philosophandi studio satis profecerit, non poterit ulla de re perfecte disserere; quod enim veritatem non attigit, neque ars est neque fieri unquam potest.« Quem ad modum et M. Tullius, dum verum absolutumque oratorem describit, eloquentem esse oportere confirmat. Idque perdifficile esse et summo labore summoque acquiri ingenio. Omni namque scientia eruditum esse debere. Quo fieri, ut disertos multos videamus, eloquentem vero neminem.

Sed qui longior sum, cum rem paucis explicare possim? Audi Her- 16
mogenem, qui rhetoricae artis praecepta perfectissime tradidit, quid de Platonis sentiat oratione et cum quibus eum conferendum existimet. Primum exempla quorundam praeceptorum artis accipit a Platone. Deinde, cum de forensi genere dicendi pertractat, Demosthenis orationem dicit esse optimam, quatenus simpliciter forensis oratio intellegi potest. At vero cum ad eam partem accessit, quam demonstrativam vocamus, non forensibus scilicet quaestionibus surgentem, sed pedestriorem incedentem quietius, Platonis orationem omnium pulcherrimam esse confirmat, atque ita pulcherrimam, ut reciprocari possit. »Et quod in genere demonstrativo pulcherrimum est, id Platonis orationem dicere, quod vero Platonis oratio est, id pulcherrimum in demonstrativo genere liceat affirmare«. Itaque Platonicam orationem quasi optimum affert exemplum iis, qui in demonstrativo genere versantur, nec in demonstrativo genere dumtaxat, sed etiam in civiliori illo et theatrali Platonem Demostheni praefert. In tertio vero demonstrativo genere, quod poëticum est, principem statuit Homerum. Itaque tres istos dicendi principes fuisse commemorat, Homerum, Platonem, Demosthenem, et ne cui forte leve id videatur, quod Platoni tribuit: Effici inquit eiusmodi genus demonstrativum iis ideis, in quibus orationis magnitudo consumitur, gravitate, claritate, vigore, ambitu, excepta asperitate et vehementia. Superesse etiam eodem in genere oportere eam, quae mores orationis faciat, remissam locutionem, quin etiam dulcedinem adesse et cultum, quae delicatam et pulchram reddant orationem. Hinc vim accommodatam viae ac rationi dicendi, quam praecipuam esse omnium generum, quae vim faciant, fatetur. Tamen in eo genere demonstrativo, quod ultro citroque locutionem continet, quod et apud Platonem plurimum est, asperitatem quoque et vehementiam opportune accipi, quomodo etiam omnia, quae

Ε.Λ.Α. της Κ.τ.Π IΩANNINA 2006

ὃ δὴ καὶ αὐτὸ πολὺ παρὰ Πλάτωνι ἐστίν, ἤδη καὶ αἱ τραχύτητες καὶ αἱ σφοδρότητες καιρὸν οὐκ ἐλάχιστον ἔχουσιν ὥσπερ καὶ τὰ τῆς δεινότητος U 28ᵛ εἴδη πάντα.« τὸν μέντοι πολιτικὸν ⟨καὶ⟩ πανηγυρικὸν ἐργάζεσθαι, δι' ὧν καὶ ὁ συμβουλευτικὸς γράφεται λόγος. καίτοι ὃς οἶδε μὲν σαφῆ τε καὶ καθαρὸν καὶ εὐκρινέστατον ἐργάζεσθαι λόγον, οἷος ὁ Πλάτωνος, οἶδε δὲ μέγεθος καὶ τὰς μέγεθος ἐμποιούσας ἰδέας διαχειρίζεσθαι, διαπρέπει δὲ ἤθει καὶ τοῖς ἦθος ἐργαζομένοις, ἁβρῷ δὲ καὶ ὡραίῳ λόγῳ κοσμεῖται, δεινότητος δὲ πῇ μὲν τῷ κυριωτάτῳ, πῇ δὲ καὶ πᾶσιν αὐτοῖς εἴδεσιν ὡραΐζεται, ἃ πάντα μαρτυρεῖ Πλάτωνι Ἑρμογένης, πῶς ἂν ὁ τοιοῦτος ἐπὶ τῇ τοῦ λέγειν τέχνῃ οὐκ ἂν δικαίως θαυμάζοιτο καὶ ὡς ὑπερέχων τιμῷτο; »ἔστι γὰρ μεγάλης καὶ τελεωτάτης ἐπιστήμης, ὁ αὐτός φησιν Ἑρμογένης, τὸ χρῆσθαι τοῖς καιροῖς εἰδέναι τε καὶ δύνασθαι. ἡ γὰρ ὡς ὄντως δεινότης αὕτη ἐστὶ τὸ V 22ᵛ τοῖς εἴδεσιν ἅπασι τοῦ λόγου καὶ πάσαις ἐννοίαις εἰδέναι, πότε δεῖ καὶ ποῦ καὶ πρὸς ὅντινα καὶ πῶς καὶ ἐφ' οἷς χρῆσθαι, καὶ οὐ μόνον εἰδέναι, ἀλλὰ καὶ δύνασθαι.« τοῦτο δὲ τὸν Πλάτωνα, οἷς ἔφησε πρότερον, καὶ γνῶναι καὶ δυνηθῆναι χρήσασθαι μαρτυρεῖ.

17 Καὶ μὴν καὶ τριῶν χαρακτήρων ὄντων τοῦ λόγου τῶν καὶ πλασμάτων λεγομένων, ἁδροῦ, ἰσχνοῦ, καὶ μέσου, τί τούτων οὐχ εὑρήσεις παρὰ Πλάτωνι; τὸ μὲν γὰρ ἁδρόν, ὃ καὶ τῇ τῶν λέξεων καὶ τῇ τῶν νοημάτων κατασκευῇ μεγάλας ἔχει ἐμφάσεις, πλεῖστον ἐστὶ παρ' αὐτῷ, περὶ μεγίστων μὲν U 29 καὶ θειοτάτων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ποιουμένῳ τὸν λόγον, μεγαλείως δὲ τὰ μέγαλα ἐκφράζοντι καὶ μετὰ τοῦ σεμνοῦ τὸν ἁδρὸν ἅμα λόγον ἐργαζομένῳ. οἷον ἐστὶ τό· »ὁ μὲν δὴ μέγας ἡγεμὼν ἐν οὐρανῷ Ζεύς, ἐλαύνων πτηνὸν ἅρμα, πρῶτος πορεύεται, διακοσμῶν πάντα καὶ ἐπιμελούμενος.« καὶ τό· »ὁ μὲν δὴ θεός, ὥσπερ καὶ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχήν τε καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων, εὐθείᾳ περαίνει κατὰ φύσιν περιπορευόμενος.« καὶ τό· »περὶ τὸν πάντων βασιλέα πάντ' ἐστὶ καὶ ἐκείνου ἕνεκα πάντα, καὶ B 17ᵛ ἐκεῖνο αἴτιον ἁπάντων τῶν καλῶν.« καί· »ἀγαθὸς ἦν, ἀγαθῷ δὲ περὶ οὐδενὸς οὐδεὶς ἐγγίνεται φθόνος.« ὅσα τε περὶ φιλοσοφίας καὶ τῶν θείων τε καὶ ἀΰλων πραγμάτων λέξεσι καὶ σχήμασι τοιαύταις προσηκούσαις ἐννοίαις ἐκφράζει. τοῦ δὲ ἰσχνοῦ, ὃ καὶ τῇ ὕλῃ τῶν πραγμάτων μικρὸν καὶ τῇ λέξει κατεξεσμένον ἐστί, παραδείγματά σοι παρέξει, πολλὰ μὲν ἐν Νόμοις ἐκ τῶν περὶ συμβολαίων τε καὶ γεωργικῶν νόμων καὶ τῶν ὁμοίων αὐτῷ εἰρημένων, πολλὰ δὲ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων διαλόγων, ἐν οἷς πολλὰ περὶ μικρῶν μὲν πραγμάτων, ἠκριβωμένως δὲ καὶ οἷον ὑπ' ὄψιν αὐτὰ παριστὰς διαλέγεται. πλήρης δὲ αὐτῷ πᾶς λόγος τοῦ μέσου τε εἴδους καὶ τῶν ἄκρων ἀπέχοντος, καὶ μάλιστα ἐν οἷς περὶ ἠθῶν καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου τέλους καὶ ἀρετῆς εἴτε V 23 ἐνδεικτικῶς εἴτε μαιευτικῶς εἴτε ἠθικῶς εἴτε ὁπωσοῦν διαλέγεται, τῇ ὑποκειμένῃ ὕλῃ καὶ τῶν λόγων τὰ εἴδη συμβαίνοντά γε ἀποδιδούς. ἀλλὰ U 29ᵛ περὶ μὲν τούτων καὶ πέρα ἴσως τοῦ δέοντος εἴρηται, μηδενὸς ὅλως ὄντος πλὴν τούτου γε τοῦ χρηστοῦ τοῦ μὴ κατὰ πάντα λόγων εἴδη καὶ τὴν τέχνην τοῦ λέγειν ὑπερθαυμάζοντος Πλάτωνα καὶ τῶν πρωτείων παραχωροῦντος αὐτῷ.

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

vim facere possunt. Sed incivile et theatrale genus demonstrativum consumi iisdem formulis, quibus deliberativum. Qui itaque novit planam, puram ac dilucidam facere orationem nec magnitudinem ignorat et eas, in quibus magnitudo consumitur, formulas exercere, praestat praeterea dicendi moribus et iis, quae mores conficiunt, necnon delicata pulchraque oratione, et cum praecipua illa vi, tum omnibus, quae vim faciunt, exornationibus corroboratur, quae omnia Platoni ab Hermogene tribuuntur, quomodo in artificio ac facultate dicendi non iure optimo admirandus anteponendusque omnibus videtur? »Est enim, ut ab eodem Hermogene dicitur, absolutae perfectissimaeque oratoriae disciplinae et scire et posse uti occasionibus. Haec etenim praecipua vis est, ut in uno quoque dicendi genere et in unaquaque sententia scias, quo tempore, quo loco, quo modo, in quam personam, qua causa utaris, nec solum ut scias, sed etiam ut possis.« Quod Platonem et scivisse et potuisse testatur.

Item cum tria dicendi genera idem auctor Hermogenes ponat, quae 17
etiam figuras appellat, sublime videlicet, tenue, moderatum, quod eorum non apud Platonem invenias? Quippe sublimis, quod et verborum et sententiarum magnitudine constat, usus apud eum plurimus est, cum de rebus divinis ac maximis loquitur. Quale illud est: »Maximus ille princeps rerum moderator Iuppiter currum agitans volucrem primus incedit curam gerens omnium nutuque universa disponens.« Item illud: »Deus, ut vetus etiam sententia est, initium finemque et medium rerum omnium continens recte incedit, naturae ratione cuncta perlustrans.« Et alibi: »Circa omnium regem omnia sunt et illius gratia omnia, et ipse causa est bonorum omnium.« Et rursus: »Bonus erat, bonum autem nullius rei invidia agitari licebat.« Et reliqua, quae verbis figurisque aptissimis ad divinarum rerum gravissimarumque sententiarum explicationem conveniunt. Tenuis autem generis, quod et sententiarum et verborum humilitate extenuatum est, exempla apud Platonem multa inveniri possunt in libris, quos de Legibus scripsit, ubi de commerciis et agricultura et aliis huiusmodi rebus locutus est. Multa etiam ex ceteris eius sermonibus licet colligere, in quibus saepenumero res quasdam minutas ita accurate pertractat, ut eas ante oculos constituere videatur. Atqui moderati generis frequentior apud eum usus est, praesertim cum de moribus, de honesto, de virtute, de felicitate, de fine hominis agit sive demonstrando sive eliciendo pedetentim rationes sive asserendo sive alia via disputando; semper enim formam orationis accommodatam subiectae materiae diligentissime servat. Sed de his satis dictum est et plus fortasse, quam res exigere videatur, cum nemo sit solo adversario excepto, qui artificium in dicendo Platonis non admiretur et ceteris omnibus anteponat.

26 εὐθείᾳ *sec. editiones* εὐθείαν *codd.*

10 cf. Hermogenes, Περὶ ἰδέων II. 356. 357. | 23 Plat. Phaedr. 246 e. | 24 Plat. Legg. IV. 715 e—716 a. | 27 Plat. Ep. II. 312 e. | 28 Plat. Tim. 29 e.

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Κεφ. ε΄ Ὅτι διαλεκτικῶς εἰς ἄκρον ἀφίκετο.

5,1 Νῦν δ' ἐπὶ λογικὴν μετιτέον καὶ τὴν διαλεκτικὴν τῶν λόγων ἀνάγκην,
περὶ ἣν αὐτὸν οὕτως ἀμαθῆ φησιν εἶναι, ὡς μηδὲν ὅλως δυνηθῆναί ποτε
φθέγξασθαι συλλογισμοῦ ἐχόμενον. ἄνδρα ὃν οἱ τὰ περὶ τοῦ βίου αὐτοῦ
γεγραφότες φασὶ μετὰ γραμματικὴν καὶ ποιητικὴν καὶ διθυράμβων ποίησιν
μελῶν τε καὶ τραγῳδίας εἴκοσιν ἔτη διακηκοέναι Σωκράτους, μεθ' ὃν ἀπελ-
θόντα Κρατύλῳ τε τῷ Ἡρακλειτείῳ καὶ Ἑρμογένει τὰ Παρμενίδου φιλο-
σοφοῦντι προσχεῖν· εἶτα εἰς Μέγαρα πρὸς Εὐκλείδην σὺν καὶ ἄλλοις τισὶ
Σωκρατικοῖς ὑποχωρῆσαι· εἶτα εἰς Κυρήνην πρὸς Θεόδωρον τὸν μαθηματι-
κὸν ἀπελθεῖν, κἀκεῖθεν εἰς Ἰταλίαν πρὸς τοὺς Πυθαγορικοὺς Φιλόλαον καὶ
Εὔρυτον, ἔνθεν τε εἰς Αἴγυπτον παρὰ τοὺς προφήτας. συμμῖξαι δ' ἂν καὶ
τοῖς μάγοις, εἰ μὴ οἱ τῆς Ἀσίας πόλεμοι διεκώλυσαν. καὶ τοσαῦτα περὶ
σοφίαν παντοδαπὴν καὶ τὴν αὐτῆς κτῆσιν πραγματευσάμενον καὶ παρὰ τοι-
ούτους καὶ τοσούτους φοιτήσαντα διδασκάλους, τοιαύτης εὐφυΐας καὶ μεγα-
λονοίας ἄνθρωπον, φεῦ τῆς ἀπονοίας, φεῦ τῆς μανίας, ἀνθρωπίσκοι τινὲς
B18 οὐδ' ἐπὶ πενταετίαν διδασκάλων ἀκηκοότες, οὐδέν γε ὅμοιον ἐκείνοις τοῖς
ὄντως ἥρωσιν ἐχόντων, βραδύνους αὐτοὶ ὄντες καὶ ἀμβλεῖς τὴν διάνοιαν κρῖναί
U30 τε τολμῶσι καὶ ἔτι καὶ λοιδορεῖν καὶ ἀμαθίας καταψηφίζεσθαι. ἀλλ' οἱ μὲν
τοιοῦτοι χαιρέτωσαν, ἡμεῖς δ' ὡς ὑπέστημεν, ἐπὶ τὰ ἑπόμενα προΐωμεν. διὰ
τί μὲν οὖν οὐδεμιᾶς τῶν ἐπιστημῶν κανόνας τε καὶ τέχνην παρέδωκεν, εἴρην-
ται ἱκανῶς οἱ λόγοι πρότερον καὶ οὐδὲν δεῖ προστιθέναι. εἰ δὲ κατ' αὐτὰς
V23v ἔγραψε καὶ εἰ ταύτας, ἐξ ὧν κατέλιπε συγγραμμάτων, φαίνεται οὐκ ἠσκη-
κὼς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐξησκηκώς, τοῦτο δὲ λείπεται δεῖξαι. καίτοι αἰσχύ-
νομαι μὲν τἀνδρὶ περὶ ταῦτα συνηγορῶν, ὧν οὐδεὶς αὐτῷ πώποτε πλὴν
τούτου τοῦ κατηγόρου ἠμφισβήτηκεν· ὅμως δὲ συνασχημονεῖν ἀνάγκη, τοι-
αῦτα τούτου βλασφημήσαντος εἰς αὐτόν. φησὶ γὰρ αὐτὸν αὐτοῖς ῥήμασι,
φεῦ τῆς ἀναισχυντίας, μὴ εἶδος αὐτὸν μὴ τρόπον ἐπίστασθαι συλλογισμοῦ,
μηδὲν ὅλως φθέγξασθαι, ὃ συλλογισμοῦ, ὃ ἀποδείξεως ἰσχύν τε καὶ ἀνάγκην
ἔχον ἄν τις εἴποι. αὐτὸ τοῦτο τοίνυν πρῶτον σκεπτέον, εἰ ἀληθὲς ἐγκέκληκεν
ὁ κατήγορος.

2 Τῶν συλλογισμῶν τοίνυν τοῦ μὲν ἀποδεικτικοῦ, τοῦ δὲ διαλεκτικοῦ,
τοῦ δὲ σοφιστικοῦ ὄντος, καὶ τοῦ μὲν ἐκ πρώτων ἀμέσων τε καὶ γνωρι-
μωτέρων καὶ προτέρων καὶ αἰτίων τοῦ συμπεράσματος καὶ τῶν καθ' αὑτὸ
U30v ὑπαρχόντων τῷ κατηγορουμένῳ κατὰ τόν γε πρῶτον καὶ κυριώτατον καὶ
ἔτι τὸν δεύτερον τοῦ καθ' αὑτὸ τρόπον, ἃ καὶ δι' αὐτά τέ εἰσι καὶ ἐξ
ἀνάγκης, γινομένου, τοῦ δὲ ἐκ τῶν ἐνδόξων τῶν ἢ πᾶσιν ἢ πλείστοις
ἢ τοῖς σοφοῖς καὶ τούτων ἢ τοῖς πᾶσιν ἢ τοῖς πλείστοις ἢ τοῖς μάλιστα
γνωρίμοις καὶ ἐνδόξοις δοκούντων συγκειμένου, τοῦ δὲ τοῦ ἐκ φαινο-
μένων ἐνδόξων, μὴ ὄντων δέ, καὶ τῶν ἐξ ἐνδόξων ἢ φαινομένων ἐνδόξων
φαινομένου, τριχῶς οὖν, ὡς εἴρηται, διῃρημένου τοῦ συλλογισμοῦ, ποῖον
εἶδος οὐκ ἤσκησε Πλάτων; ποίου μὴ γέγονεν ἔργῳ διδάσκαλος; αὐτίκα τοῦ
ἀποδεικτικοῦ καὶ τῆς ἀποδεικτικῆς ἀνάγκης καὶ ἀληθείας τίς βιαιότερος,

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Cap. V. Disserendi ratione excelluisse Platonem.

Nunc ad disserendi scientiam, quam logicam sive dialecticam dicimus, **5,** 1
transeundum est. Qua in re usque adeo indoctum fuisse Platonem adversarius refert, ut non vereatur affirmare nunquam illum syllogismo probare aliquid potuisse. Tradunt, qui Platonis vitam scripsere, cum postquam grammaticae et poëticae et carmini dithyrambico, lyrico et tragico operam dederat, viginti annos Socratem audivisse, quo mortuo contulisse se ad Cratylum disciplinae Heracliti professorem et Hermogenem philosophiae Parmenidis studiosum. Tum Megara ad Euclidem cum nonnullis aliis Socraticis accessisse. Post haec Cyrenen ad Theodorum mathematicum profectum. Inde Italiam petiisse, ut Philolaum et Eurytum Pythagoreos videret. Mox peragrasse Aegyptum et sacerdotes ac prophetas eius provinciae adiisse. Persarum etiam magos quaesiturum fuisse, nisi bella Asiae eum impedissent. Hunc igitur virum, qui tanto studio, labore, vigilantia, litterarum studiis incubuit et tot talesque habuit praeceptores adeoque excellenti ingenio praeditus fuit, homunciones quidam ingenio hebetes nullumque unquam vel studio vel magistrorum doctrina fructum consecuti diiudicare audent, et quod intolerabilius est, insectari maledictis atque damnare. Sed valeant ipsi. Nos rem, de qua agimus, prosequamur. Causam, cur Plato nullius scientiae praecepta regulasque conscripserit, satis abunde superius exposuimus. An vero ex arte et scientiae ratione scripserit et utrumne ex operibus, quae reliquit, videatur non modo secutus, sed perfectissime assecutus omnium optimarum artium disciplinarumque rationem, deinceps ostendemus. Quamquam pudet me eam rem tueri, quam nemo unquam praeter hunc homuncionem in dubium vocavit; verumtamen ita agere necesse est, cum affirmare impudenter ausus fuerit Platonem ne figuram quidem aut modum aliquem syllogismi tenuisse nec prorsus aliquid scripsisse, quod vim demonstrationis haberet. Quam vera igitur haec calumnia sit, primum videamus.

Cum triplex sit syllogismi genus, demonstrativum, dialecticum et 2
quod a fallendo sophisticum dicitur, quorum primum ex veris, necessariis, primis, immediatis, notioribus causisque conclusionis consistit et suo primo ac praecipuo modo atque etiam secundo ea, quae per se insunt praedicato, recipit, secundum ex probabilibus, quae aut omnibus placent aut pluribus aut clarioribus nobilioribusque, tertium ex iis, quae non probabilia sunt, sed videntur, cum, inquam, tripartito genere syllogismus ita distribuatur, quodnam eorum genus Plato non tractavit? Quot alios non docuit? Nam demonstrandi vim eiusque summam necessitatem nemo

5 γεγραφότες B V συγγεγραφότες U | 18 τολμῶσι *correxi* τολμῶμεν U B V | 25 τούτου τοῦ κατηγόρου B V M τοῦ ἀνθρωπίσκου τούτου U

26 cf. Georg. Trap. Comparationes I. 4.

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

τίς γνησιώτερος καὶ σαφέστερος διδάσκαλος γέγονε; σκέψαι, εἰ βούλει, τὸν
Τίμαιον αὐτοῦ, σκέψαι τὸν Παρμενίδην, τὸν Φαίδωνα, τὸν Φαῖδρον, τὸν
Φίληβον, τὸν Σοφιστήν, τῶν Νόμων τὸν δέκατον, τὴν Ἐπινομίδα, τῶν Πολι-
B 18v τειῶν τὸν δεύτερον, τοὺς ἄλλους ἁπλῶς πάντας αὐτοῦ λόγους, ἐν οἷς ἐκ τῶν
V 24 προτέρων καὶ ἢ ἁπλῶς πρώτων, ὅπου γε ἐγχωρεῖ, ἢ ἐκ τῶν πρὸς ἡμᾶς πρώ-
των δι' ἀναλύσεως καὶ ἀναγκαίων καὶ ἀληθῶν ὁρμώμενος γεωμετρικαῖς
ἀνάγκαις τὰ προκείμενα εἰς ἀπόδειξιν καταδεῖ, οὐδενὶ οὐδεμίαν ἀντιλογίας
U 31 ἀπολιπὼν ἀφορμήν. »τὸ ἕν φησιν οὐ πολλά, ἐν Παρμενίδῃ, τὸ μὴ πολλὰ οὔτε
μέρη ἔχει οὔτε ὅλον ἂν καλοῖτο. τὸ ἓν ἄρα οὔτε μέρη ἔχει οὔτε ὅλον ἂν
λέγοιτο.« καὶ αὖ· »τὸ ἓν οὔτε μέρη ἔχει οὔτε πολλά ἐστιν οὔτε ἀρχὴν
οὔτε τέλος οὔτε μέσον ἔχει καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ πέρας· ἀρχὴ γὰρ καὶ τέλος
καὶ μέσον πέρατα. τὸ ἓν ἄρα ἄπειρον. πάλιν τὸ ἄπειρον οὔτε τὸ στρογγύλον
οὔτε εὐθὺ ἂν εἴη· ἔχοι γὰρ ἂν οὕτως πέρατα, ὥστε καὶ ἀσχημάτιστον.«
καὶ αὖ· »τὸ ἀσχημάτιστον οὔτ' ἐν ἑαυτῷ οὔτ' ἐν ἄλλῳ ἂν εἴη.« καὶ ἵνα
μὴ μακρολογῶ, σχεδὸν ἅπας αὐτῷ ὁ λόγος διὰ συλλογισμῶν ἀποδεικτικῶν
σύγκειται, τῇ προκειμένῃ γε ὕλῃ οἰκείων, ἐφ' ἧς οὐ ῥᾴδιον ἄλλο τι φύσει
πρότερον εὑρεῖν, καὶ οἵων ἀνωτέρω προέφημεν. πάλιν· »ὁ οὐρανός φησιν
»ὁρατός, ἐν Τιμαίῳ, ἁπτός τέ ἐστιν καὶ σῶμα ἔχων«. »τὰ τοιαῦτα αἰσθητά, τὰ
δὲ αἰσθητὰ δόξῃ περιληπτὰ μετ' αἰσθήσεως γινόμενα καὶ γενητά.« ὁ οὐρα-
νὸς ἄρα γενητός.«

3 Ἀλλ' ἐρώμεθα τὸν νέον σοφιστὴν τοῦτον, εἰ συλλογισμὸς αὐτῷ δοκεῖ
εἶναι ὅ γε τοιοῦτος λόγος, εἰ ἀπόδειξιν ἔχει, εἰ ἀνάγκην εἰσφέρει τῷ λόγῳ.
εἰσφέρει, κἂν θέλῃ κἂν μὴ θέλῃ. ὡς γὰρ οἱ γεωμέτραι, οὕτως καὶ Πλάτων
πρὸ τῶν ἀποδείξεων ὅρους προλαμβάνει καὶ ὑποθέσεις, δι' ὧν τὰς ἀπο-
δείξεις ποιήσεται. »ὄντως ὂν ἐστὶ λέγων »τὸ νοήσει μετὰ λόγου περιληπτόν«.
γενητόν ἐστι τὸ δόξῃ μετ' αἰσθήσεως ἀλόγου δοξαστόν. πᾶν τὸ γενητὸν
U 31v ἀπ' αἰτίας γίνεται· τὸ μὴ ἀπ' αἰτίας ὑφεστὼς οὐκ ἔστι γενητόν. οὗ τὸ
παράδειγμα ἀεὶ ὄν ἐστι· τοῦτο καλόν ἐστιν ἐξ ἀνάγκης. οὗ τὸ παράδειγμα
γενητόν, τοῦτο οὐ καλόν ἐστι. τὸ πᾶν οὐρανὸς καλείσθω ἢ κόσμος.« ἀπὸ
V 24v γὰρ τούτων τῶν ἀρχῶν πάντα προάγει τὰ ἐφεξῆς. τοῦτον δὲ καὶ Ἀριστο-
τέλης μιμούμενος ἐν μὲν τῇ Φυσικῇ τὴν μίαν παρέλαβεν ὑπόθεσιν εἰπών·
»ἡμῖν δὲ ὑποκείσθω τὰ φύσει πάντα ἢ ἔνια κινούμενα.« ἐν δὲ τῇ περὶ Οὐρανοῦ
B 19 πραγματείᾳ τὰς πέντε ἐκείνας ὑποθέσεις προύθηκε λέγων· »ἡ ἁπλῆ κίνησις
ἁπλοῦ σώματος.« »τὸ ἁπλοῦν σῶμα ἁπλῆν ἔχει κατὰ φύσιν τινὰ κίνησιν. δύο
εἰσὶν αἱ ἁπλαῖ κινήσεις, »ἓν ἑνὶ ἐναντίον«. τὸ μὴ ἔχον ἐναντίον οὐκ ἔχει τὸ
φθεῖρον.« ἀφ' ὧν ἀποδείκνυσι τὴν οὐσίαν τοῦ πέμπτου σώματος. ἀλλ' οὗτος
μὲν ὅτι ἀγένητος ἐκ τῶν ὑποθέσεων δείκνυσι, Πλάτων δὲ ὅτι γενητός. ᾗ δὲ
οὗτος γενητόν, ἐκεῖνος δ' ἀγένητον, ἄλλος οὗτος λόγος. ἔστιν οὖν ὅ γε προ-

19 ἐστιν *sec. edit.]* *codd. om.* | 22 εἰς ἀπόδειξιν M

8 cf. Plat. Parm. 137 c—e. | 18 Plat. Tim. 28 b. | 25 cf. Plat. Tim. 28 a b. | 32 cf. Arist. Phys. ε 6. 231 a. | 33 Arist. De Caelo α 2. 269 a, 4—17.

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

melius quam ille explicavit, ut in Timaeo patet, in Parmenide, in Philebo, in Sophista; item in decimo Legum libro et tractatu addito legibus; secundo etiam Rei publicae, in omnibus denique eius sermonibus, quocumque in loco materia patiatur. Ita enim ubique ex prioribus aut simpliciter primis, si fieri potest, aut nobis primis per resolutionem exquirendo necessariam affert veritatis conclusionem, ut nemo obiicere quicquam possit. In Parmenide ita demonstratur: »Unum multa non est, nec partes habet nec totum dici potest. Ergo unum nec partes habet nec totum dici potest.« Item: »Unum partes non habet nec multa est nec principium aut finem aut medium habet, et ob eam rem termino caret. Quippe principium, finis et medium termini sunt. Unum igitur infinitum est. Quod infinitum est, neque rotundum neque rectum est. Sic enim termino describeretur. Ergo figura etiam caret.« Item: »Quod figura caret, nec in se ipso nec in alio esse potest.« Sed ne longior sim, omnis fere hic sermo Platonis ex syllogismis demonstrativis, quantum subiecta materia patitur, constitutus est, ut nullum argumentandi genus acrius, ut ita dixerim, atque efficacius liceat invenire. »Caelum, in Timaeo inquit, »videri et tangi potest. Corpore etiam constat.« »Quae autem huius generis sunt, sentiri possunt. Quae vero sentiri possunt, haec opinione etiam cum sensu comprehendi possunt et generantur generataque sunt.« Caelum igitur generatum est.«

Rogemus, obsecro, parumper novum istum praeceptorem, an haec 3 oratio syllogismus sit et aliquid habeat demonstrationis ac necessitatem afferat. Sed iste cum, et quid sit et quem ad modum demonstratio fiat, ignoret, nihil nobis respondebit, verum ad maledicta se contumeliasque convertet. At Plato more geometrarum, priusquam demonstret, sumit terminos et supposita statuit, ex quibus inferat demonstrationem. »Vere ens, inquit, est, quod intellegentia cum ratione comprehendi potest. Generatum id est, quod opinione cum rationali sensu concipitur. Omne quod generatum est, a causa ortum est. Quod ab aliqua causa non provenit, non est generatum. Cuius exemplum semper ens est. Id bonum est et necessarium. Cuius exemplum est generatum, id bonum non est. Universum sive caelum sive mundus vocetur.« Hunc in modum Plato proponere atque hisce principiis argumentari solet. Quem Aristoteles secutus libro primo de principiis rerum naturalium: »Illud, inquit, nobis propositum sit res omnes naturales aut aliquas moveri.« Et in libro, quem de Caelo scripsit, quinque illa supponit: »Motum simplicem corporis simplicis esse. Corpus simplex motum aliquem simplicem secundum naturam habere. Duos esse simplices motus, unum uni esse contrarium. Quod contrario caret, id nihil, a quo corrumpatur, habere.« Ex his substantiam quinti corporis demonstrat. Sed hic quidem ingeneratum esse caelum his suppositis ostendit, Plato vero generatum esse suis suppositis declarat. Ceterum quomodo hic generatum, ille ingeneratum dicat, non est animus hoc loco explicare. Syllogismus igitur, quem modo proposui, demonstra-

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ειρημένος συλλογισμὸς ἀποδεικτικός, ἐκ τοῦ ὅρου ἀποδεδειγμένος κατὰ τὴν τοῦ ὅρου ἀντιστροφήν, μέσον ἔχων τὸν ὅρον, ὃς αἰτία τοῦ πράγματός ἐστι. τὸ γὰρ τί ἦν εἶναι, κἂν μὴ ᾖ ἀπόδειξις αὐτοῦ, δῆλον μέντοι δι' ἀποδείξεως γίνεται, ἐφ' ὅσων τὸ εἶναι δι' αἰτίας ἀποδείκνυται, ὥσπερ ἐνταῦθα· »ἔστι γὰρ ὁ οὐρανὸς γενητὸς διὰ τὸ ὁρατὸν ἁπτόν τε εἶναι,« ὃν τρόπον καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Ὑστέρων τεχνολογεῖ· »ἐκλείπει γὰρ ἡ σελήνη διὰ τὸ ἀντιφράττεσθαι ὑπὸ γῆς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου.« καὶ αὖθις· »ὁ οὐρανός, φησί, γενητός. τὸ δὲ γενητὸν αἴτιον ἔχει. ὁ οὐρανὸς ἄρα αἴτιον ἔχει.« ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὕτως.

4 Ἐν δὲ Φαίδωνι περὶ ἀθανασίας ψυχῆς τὸν λόγον ποιούμενος, οὐ ποτὲ μὲν ἐκ τοῦ τῶν ἐναντίων λόγου καὶ τῆς ἐξ ἀλλήλων γενέσεως, τότε δὲ ἐκ
U32 τῶν ἀναμνήσεων τὸ προϋπάρχειν αὐτὴν τῶν σωμάτων ἀποδεικτικῶς τοὺς ἀκούοντας πείθει; ἐκ γε μὴν τῆς ἁπλότητος αὐτῆς τὸ μηδὲ τῷ σώματι συναπόλλυσθαι; πρός τε τὰς ἐκ τῆς ἁρμονίας ἐνστάσεις ἀποδυόμενος συλλογιστικώτατα αὐτὰς διαλύει; »ἡ γὰρ ψυχή, φησί, δέδεικται πρὸ τοῦ σώματος. ἡ δὲ ἁρμονία οὐ πρὸ τῶν συγκειμένων. οὐκ ἄρα ἡ ψυχὴ ἁρμονία.« καὶ αὖ· »ἡ ἁρμονία ἕπεται τοῖς συγκειμένοις. ἡ δὲ ψυχὴ ἄρχει τοῦ σώματος. καὶ
V25 ἡ μὲν ἁρμονία ἔχει τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, ἡ δὲ ψυχὴ οὐκ ἔχει. ἡ κακία γὰρ ἀναρμοστία ἐστὶν αὐτῆς.« καὶ πάλιν· »ἡ ἁρμονία οὐκ ἐναντιοῦται τοῖς
B19ᵛ ἐξ ὧν ἐστιν. ἡ δὲ ψυχὴ ἐναντιοῦται ταῖς ἐπιθυμίαις τοῦ σώματος.« περί γε μὴν τῆς ψυχῆς ἀθανασίας ἐν Φαίδρῳ· »ἡ ψυχή, φησίν, αὐτοκίνητος. τὸ δὲ τοιοῦτον ἀεικίνητον. τὸ δὲ τοιοῦτον ἀθάνατον. ὥστε ἀθάνατος ἡ ψυχή.« καὶ αὖ· »ἡ ψυχὴ αὐτοκίνητος. τὸ δὲ τοιοῦτον τοῖς ἄλλοις, ὅσα κινεῖται, »πηγὴ καὶ ἀρχὴ κινήσεως· ἡ δὲ ἀρχὴ ἀγένητον·« ὥστε ἀγένητος ἡ ψυχὴ καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἀθάνατος«, ἐκ τῶν καθ' αὑτὰ ὑπαρχόντων τῇ ψυχῇ καὶ ᾗ αὐτὸ ποιούμενος τὴν ἀπόδειξιν καὶ τοῖς δυσὶ τούτοις συλλογισμοῖς τοὺς δύο
U32ᵛ τῶν ὡντινωνοῦν φθορᾶς τρόπους τῆς ψυχῆς ἀποφάσκων. ἐπεὶ γὰρ διχῶς πᾶν τὸ φθειρόμενον φθείρεται ἢ ὑφ' ἑαυτοῦ διὰ τὴν ἐν ἑαυτῷ ὕλην ἢ ἔξωθεν, ὡς τὸ ξύλον καὶ διὰ τὴν ἑαυτοῦ σηπεδόνα φθαρείη ἂν καὶ ὑφ' ἑτέρου ἔξωθεν καίοντος ἢ πρίζοντος. ὁ μὲν πρῶτος τῶν εἰρημένων συλλογισμῶν τὸ μὴ δύνασθαι ὑφ' ἑαυτῆς φθείρεσθαι, ὁ δὲ δεύτερος τὸ μηδ' ὑπ' ἄλλου ἂν φθαρῆναι τὴν ψυχὴν δείκνυσι. περὶ δὲ τῆς αὐτοκινησίας τῆς ψυχῆς καὶ ὅλως κινήσεως, ἐπείπερ οὐχ ὁ τυχὼν ἀνὴρ περὶ τούτου ἠπόρησε, νῦν μὲν λέγειν οὐ καιρός, ἄλλως γε ῥᾷστα δειχθέντος ἂν μηδ' ἐν τούτῳ τὼ φιλοσόφω ἀλλήλοιν ἀπᾴδοντε. ἔπειτα τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς συνιστάς· »εἰ μὴ εἴη, φησίν, ἀρχή, οὔτε αὐτὴ ἐξ ἄλλου οὔτε ἐξ αὐτῆς ἄλλο γένοιτ' ἂν οὐδὲ κινοῖτο, »εἴπερ ἐξ ἀρχῆς δεῖ τὰ πάντα γίνεσθαι«. τούτῳ δὲ ἕπεται τὸ

---

17 ἔχει B V] U^x *corr. ex* μετέχει | 19 σώματος] U B *add. in textu* U^x B^2 *del.* V M *om.* ἀθάνατον δὲ αὐτὴν ὅλως καὶ ἀνώλεθρον ἀποδείκνυται, οὐκ ἐρεῖς γεωμετρικαῖς ἀνάγκαις ὡς ἔκ γε τῶν ἐνόντων ἀποδεικνύναι, ἀλλ' οὐκ ἂν ἀρνηθεῖεν οἱ τῶν λόγων
B19ᵛ αὐτοῦ συνιέντες. οἷς δὲ καὶ διὰ τὴν θρησκείαν ἐξῆν τὰς ὑποθέσεις αὐτοῦ παραδέχεσθαι, τούτοις παντὸς Πυθίου χρησμοῦ βεβαιότεροι οἱ περὶ τούτου λόγοι τοῦ Πλάτωνος ἔδοξαν, ὡς ἔστι γνῶναι τὰ τῶν ἐπιγενομένων Πλατωνικῶν, οὗτοι δ' εἰσὶ πλεῖστοί τε καὶ ἐπὶ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

tionis vim obtinet ex definitione per conversionem factus, in quo medium est ipsa definitio, quae rei causa est. Nam quid est esse, quamvis demonstratio eius non sit, tamen per demonstrationem patet, ubi per causam rei essentia demonstratur, quem ad modum hoc loco fieri videmus: »Caelum enim propterea generatum est, quia videri tangique potest«, sicut etiam Aristoteles secundo libro Posteriorum tradit: »Quippe lunae, inquit, propterea defectum fieri, quia lumen solis telluris opacitate privatur.« Item [Plato]: »Caelum generatum est, inquit, quod autem generatum est, causam habet.« Haec ita.

In Phaedone autem, cum de animi immortalitate pertractat, interim ex contrariorum ratione et vicaria, ut ita dicam, generatione, nonnunquam ex recordatione animum demonstrat ante generationem corporis fuisse; interire autem cum corpore non posse ex eius simplicitate declarat; quin etiam obiecta, quae sumi ex harmonia possent, syllogismis diligentissime solvit. »Animum, inquit, ante ortum corporis fuisse ostensum est. Atqui harmonia ante compositum esse non potest. Ergo animus harmonia non est.« Item: »Harmonia compositum suum subsequitur. Animus vero corpori dominatur atque eo praestantior est. Ad haec harmonia magis ac minus recipit, animus minime.« »Harmonia nequaquam his contraria est, ex quibus constat. Animus vero cupiditatibus corporis adversatur.« His finitimum illud in Phaedro est: »Animus se ipsum movet. Quod se ipsum movet, semper movetur. Quod semper movetur, immortale est.« Item: »Animus a se ipso movetur; quod a se ipso movetur, id ceteris, quae extrinsecus moventur, origo et principium motus. est. Principium vero ingeneratum est. Ergo animus est ingeneratus atque ob id etiam immortalis.« His duobus syllogismis corruptionem animi tollere omnino Plato videtur. Cum enim quicquid corrumpitur, duobus modis corrumpatur, aut enim a se ipso propter materiam in eo contentam aut aliunde fit corruptio, ut lignum tum sua putrefactione corruptioni obnoxium est, tum quia uri extrinsecus ac secari potest. Primus syllogismus animum minime a se corrumpi ostendit, secundus ne ab alio quidem corrumpi posse declarat. Verum enimvero de motu ipso animi, quo per se animus movetur, sive de eius motu, quoniam vir quidem praestantis ingenii singularisque doctrinae dubitasse videtur, possem equidem ostendere Aristotelem a Platone non dissentire. Sed haec res alium locum postulat. Nunc videndum est, quomodo per deductionem ad impossibile Plato animi immortalitatem defendat. »Nisi principium sit, inquit, nec ipsum ex alio nec aliud ex eo

---

σοφίᾳ διαβεβοημένοι, ἐπιοῦσι συγγράμματα. καὶ μὴν περὶ τοῦ αὐτοῦ τούτου καὶ | 19/20 περί γε μὴν U^x B^x *in marg.* V M *in textu* | 21 ἀκίνητον M

---

4 cf. Plat. Tim. 32 b. | 6 cf. Arist. Anal. δ 2. 90 a. | 7 cf. Arist. De Caelo α 10—β 1. 279 sqq. | 15 cf. Plat. Phaed. 91 c—94 d. | 21 cf. Plat. Phaedr. 245 c—d. | 36 cf. Plat. Phaedr. 245 d—e.

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006